

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

3. De modo solvendi. Ubi etiam de Compensatione, Novatione, &
Delegatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

florenos, vel rem etiam æquivalentem licite accipis occulte, vel retines, si jam possideas.

Sc. 3. Novationem, prout hoc loco & generaliter accipitur, esse modum, quo vetus obligatio aboletur, & in aliam transfunditur, si id fiat mediante stipulatione, siue (saltem si attendatur consuetudo) nudo pacto. l. 1. pr. l. 1. ff. de Novat. In specie accepta est modus, quo vetus obligatio transfunditur in aliam manente eodem creditore & debitore. §. 3. Inst. quib. mod. toll. obl. diciturque hæc novatio voluntaria ad distinctionem alterius, quæ non fit à creditore & debitore volente per stipulationem aut pactum, sed per sententiam, qua Reus etiam invitus condemnatur prævia legis contestatione. per l. 11. §. 1. ff. de Novat. & necessaria appellatur: sed hæc est tantum impropria; quia per eam non inducitur nova obligatio pro vetere, sed solum additur nova qualitas.

Sc. 4. Delegationem, Anweisung an statt der Bezahlung / uti hic sumitur, esse modum, quo tollitur prior obligatio intervenit novi debitoris, qui tamen in delegationem consentire debet. l. 1. §. 6. C. de Novat. §. Delegat. Ex quo patet, quod delegationi inest novatio, & ab hac ferè differat tantum per hoc, quod in novatione maneat idem debitor, & in delegatione substituatur novus debitor. Delegationi vicina est Assignatio nominis, qua debitor indicat creditori suo, summam pecuniæ à tertio quodam sibi deberi, & eque mandat, ut à tertio illam exigat, & si receperit, loco solutionis retineat. Differt autem delegatio ab hac assignatione in hoc, quod per illam prior obligatio extinguatur statim, per istam verò primum tunc, quando creditor assignatam pecuniam actu receperit. In dubio præsumitur potius assignatio quam delegatio. Vid. Stryck. ad Pand. Tit. de hered. vel act. vend. §. 22. 24. 25.

Dico 1. Debitor tenetur regulariter simul & semel totum debitum solvere, neque creditor tenetur accipere solutionem per partes, v. g. hoc anno 100. sequenti 200. &c. usquedum solvatur summa 1000. florenorum. Sumitur ex l. 99. h. t. l. 41. §. 1. ff. de Usuris. quia una obligatio tolli debet una solutione, & solutio per partes ordinariè habet sua incommoda; cum pecunia ita minutè soluta faciliè consumatur, & applicari nequeat ad magnum quid & utile, v. g. ad emendos census annuos, rem fructiferam &c. Nec obstat, quod §. 1. Inst. quib. mod. toll. obl. dicatur: quod debetur pro parte restituitur; nam hoc procedit in casu, quo creditor ultro admittit solutionem per partes, vel quando sic est conventum &c. Et hinc dicitur, regulariter; nam partiales solutiones recipere tenetur creditor 1. si sic specialiter conventum sit. 2. si debitum per partes sit contractum. 3. si ex diversis causis. v. g. debes 100. ex mutuo: 50. ex empto: 30. ex locato. Sed hinc

Quæres, quodnam ex pluribus debitum censendus sit solvere debitor, si non exprimat, quale velit expunctum? R. illud, quod diem

vel conditionem habet, aut quo magis gravatur. v. g. si unum debet sub pœna, sub infamia, sub hypotheca, aut quod crescit ex dilatione solutionis, si nempe unum debet sub usuris, non verò alia. l. 1. 3. §. 97. ff. h. t. Aliud dicendum est de ipsis usuris, quas aliquis debet cum sorte principali; tunc enim, quia creditor iuste exigit, uti supponitur, usuras, has prius censetur exigere quam capitale, ut vocant, non obstante, quod utilius esset solvere prius capitale. l. 5. cit. §. 3. Unde si debitor, postquam 10. annis non solvit usuras, ex 100. florenis debitis, offerat creditori 50. censetur solvere usuras, non dimidiam partem capitalis; cum non sit in potestate debitoris solvere prius capitale, quam usuras.

Dico 2. Si tempus pro solutione à contrahentibus non fuerit determinatum, regulariter potest debitor solutionem differre, donec creditor exigit. Communis ex l. 10. C. de Pignor. quia, si creditor non urgeat solutionem, censetur in dilationem consentire. Oppones. In l. 14. ff. de R. J. sic habetur: in omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, presenti die debetur. R. Debetur quidem statim & in presenti, sed non pro presenti, & ut debitum statim solvatur non exigenti. Dixi, si tempus non fuit determinatum: si verò dies solutioni sit præfixa, videndum, an sit præfixa in gratiam debitoris, uti sit ordinariè, & præsumi solet; vel in gratiam creditoris. Si prius, solutio facienda est illo ipso termino, & non ulterius differenda, licet creditor eam non exigit. per l. 35. ff. h. t. quia dies interpellat pro creditore. c. fin. de locato. l. 12. C. de contrab. §. committ. stipul. Et, si ex mora damnum oritur creditori, resciri debet à debitore. per c. 25. de R. J. in 6. Non tamen prohibetur debitor prævenire talem terminum præfixum solvendo, nisi aliter fuisset expressè conventum. l. 70. l. 98. §. 4. ff. h. t. Si posterius, uti fieri solet, quando pro summa capitali credita convenitur de usura solvenda, vel quando convenitur, ut solutionem præcedat resignatio, vel denuntiatio, vel interpellatio, ein Aufkündigung / tunc neque debitor ante terminum elapsum solvere. l. 15. ff. de annuis leg. neque creditor solutionem exigere potest sine pœna pluspetitionis. §. 33. Inst. de act. §. c. un. de Plus. petit. nisi debitor sit suspectus de fuga, aut nisi usuras omittat solvere.

Dico 3. Si locus pro facienda solutione non fuit determinatus, faciendum est discrimen inter debitum ex delicto, & debitum ex contractu. Si ortum sit ex delicto, tenetur debitor propriis expensis solvere in eo loco, ubi moratur creditor, vel ubi iste rem possideret, si non esset inique ablata. Communis; quia Iustitia Commutativa exigit, ut creditor servetur indemnis; & delinquens sibi imputare debet, quod damnum ferat ex restitutione in tali loco facienda. Limitant tamen, nisi tantæ expensæ forent faciendæ, ut rectè præsumi posset de mente creditoris, quod nolit restitutionem urgere cum tam gravi incommodo debitoris. Si autem ortum sit ex contractu,

altera distinctio est adhibenda: vel enim fuit contractus gratuitus, v. g. donationis promissionis, legati? & res reddi debet in loco, ubi tempore donationis &c. existit, nec tenetur donans suis sumptibus ad donarium transferre: sic enim suadet æquitas naturalis, nec censetur ad id se voluisse obligare donans: vel fuit contractus onerosus? & tertia distinctio locum invenit; si enim cessit in utriusque contrahentis utilitatem, uti emptio-venditio, locatio-conductio, facienda est solutio in loco, ubi res est tradita, vel usus concessus: si cessit in utilitatem solius debitoris, uti fit in commodato, res reddi debet, ubi fuit accepta: si cessit in utilitatem solius creditoris, uti fit in deposito, iterum quidem in loco, ubi accepta fuit, restitui debet, sed expensis creditoris. Iterum communis, fundata in æquitate naturali. Dixi autem, si locus non fuit determinatus, si enim determinatus fuisset, sine consensu utriusque in alio loco nec peti nec fieri posset solutio. l. 9. C. b. t. l. 1. 2. 9. ff. de eo, quod certo loco. Nisi debitor ad talem locum nunquam veniret, vel venire posset, v. g. quia talis locus non est tutus, accessu difficilis &c. per l. 8. C. b. t.

38 Quæres, an quis liberetur à debito, vel teneatur ad solutionem iteratam, qui rem debitam mittit ad creditorem per bajulum, iste autem cum re aufugit, vel casu, aut per prædones in via rem amittit? R. 1. si ipse creditor talem hominem misit, vel designavit, dando ipsi mandatum vel speciale, vel generale, ut solutionem recipiat, vel voluit per illum pecunias solutas ad se transferri, liberatur debitor; quia, si res tradatur tali homini designato à creditore, censetur tradita ipsi creditori. R. 2. si sit debitor malæ fidei & ex delicto, non liberatur, sed tenetur ad iteratam solutionem, quamdiu solutionem non accipit creditor vel per se, vel per designatum à se, licet debitor sit extra culpam; quia debitor ex delicto tenetur ad omnia damna læso: ergo etiam de interitu rei: nisi res eodem modo fuisset peritura jam apud creditorem existens. R. 3. si sit debitor bonæ fidei, & ex contractu, distinguendum est inter rem debitam: si fuit debita in specie seu in individuo, & sine culpa debitoris perit, iste liberatur à suo debito; cum nec teneatur ex injusta acceptione, quia vacat omni culpa, nec ex re accepta, quia hæc interiit, & nullo modo existat apud debitorem. Aliud foret, si rem dedisset transferendam homini suspectæ fidei, vel fuisset in mora culpabili solvendi, & res per hanc moram periisset; tunc enim culpâ non vacaret. Si autem res in genere fuit debita, v. g. pecunia, frumentum, vinum, vel alia res fungibilis, tenetur ad iteratam solutionem, licet perierit per bajulum absque omni culpa debitoris; quia tali casu, licet pereat unum individuum, manet tamen aliud (seu species juxta modum loquendi Juridicum) quod reddi potest, cum nullum determinatè fuerit debitum; genus enim non perit, uti Juristæ loquuntur. Ratio disparitatis ultimata est hæc, quod res quælibet pereat domino suo: sed rei debitor in genere ac indeterminatè dominus est de-

bitor; rei autem in specie seu in individuo determinatè debita dominus est creditor: ergo perit debitori, si indeterminatè, & creditori, si determinatè fuit debita. Oppones. l. 20. ff. Commodati dicitur liberari, qui argentum commodatum dedit servo suo, qui communi existimatione habebatur pro homine, si is in itinere spoliatur: ergo etiam debitor ex aliis contractibus, v. g. Mutuo, Emptione &c. liberatur, si pecunia in itinere amittatur casu. R. N. Conf. Et parit, nam res commodata, deposita, oppignorata &c. est debita determinatè, ac in dominio creditoris, & ideo perit huic: res verò debita ex mutuo, emptione &c. est debita indeterminatè, ac in dominio debitoris, & ideo perit huic.

Dubitabis, quid facere oporteat debitorum qui debito tempore & loco offert solutionem, creditor autem non vult eam recipere? R. Debitor fas est rem debitam deponere vel apud Judicem; vel apud ipsam creditorem autem procuratorem, tutorem, curatorem. Extra depositum habet vim solutionis, ac periculum transfert in creditorem, si res postea pereat. l. 72. pr. ff. l. 9. C. b. t. Et l. 19. C. de Usuris, antequam verò pecunia debita deponatur actum, vel in præsentia creditoris, vel illo absentem in præsentia Judicis aut testium, numerat obligari, ut constat, debitum totum fuisset latum. Stryck. Pand. h. t. §. 15. seqq.

Dico 4. Creditor ipse, licet debitum sit liquidum, non potest autoritate propria satisfactionem ex bonis debitoris, sed solutionem exigere debet à debitore, & si is recusat solvere, adire Judicem, ut is ad solvendum compellat. l. 13. ff. quod met. caus. cum nemolibi ipsi jus dicere possit aut debeat. Excipe, qui nunc dicemus de Compensatione: de qua

Dico 5. Compensatio publica, propria seu directa, locum habet in debito liquido duntaxat, puro, & fungibili, nisi specialiter sit exceptum, illudque ipso jure extinguit, si ritè fiat. D. de Wollern & alii apud & cum P. Schmitz de Pat. Et contract. c. 8. à n. 13. Probat per explanationem assertio: nam dixi 1. compensatio publica; quid de tacita seu occulta sententiam pandet assertio sequens. 2. propria seu directa, ubi nempe reperitur debitum mutuum & reciprocum inter debitorem & creditorem, cum compensatio impropria seu indirecta coincidit cum Retentione, & minuit quidem aliquo modo debitum, dum facultatem tribuit rem alienam jure pignoris tam diu retinendi, donec retentione debiti integrè fuerit satisfactum, non autem illud tollit in perpetuum. per l. 48. ff. de R. V. causa autem retinendi rem alienam tunc impenfa in rem alienam facta: damna & incommoda propter illam subita vel subeunda: jura pignoris &c. 3. in debito liquido duntaxat, ob 30. Inst. de act. l. 4. C. de Compensat. non tamen interest, an sit notorium debitum notoriæ Juris vel facti, vel ex celeri probatione constet: si tamen lis necdum esset contestata, etiam debita illiquida per modum exceptionis in compensationem deduci possent, uti ex l. 1. ff. de C. eod. colligunt nonnulli. 4. puro, seu non

condionato, vel in diem certum restricto. l. 7. §. 10. ff. eod. §. fungibili, h. e. si debitum in quantitate consistat, ita ut una pro altera possit substitui, & solvi invito creditore, uti pecunia pro debito pecuniario, frumentum pro frumento &c. arg. l. 2. §. 1. ff. de reb. cred. hinc compensari non potest fundus cum pecunia: species pro specie, v. g. equus in individuo pro equo alio; quamvis etiam in his fieri valeat compensatio impropria, indirecta, temporanea, quæ coincidit cum retentione. 6. nisi specialiter sit exceptum, uti tributa, debita ex furto, deposito &c. de quibus vid. AA. cit. 7. illudque ipso jure extinguit, & quidem totum seu totum, si debitum mutuum utrinque sit æquale, partialiter verò & quoad partem concurrentem, si sit inæquale. §. 30. §. l. 4. cit. Denique §. si ritè fiat, si scilicet alia ratione convenienti facile obtineri nequeat debitum reciprocum, & si petatur in iudicio compensatio, ac probetur debitum si aliunde non sit notorium. per Jura cit. l. 2. ff. C. de Compens. nam compensatio habet rationem exceptionis, creditore solutionem petenti opposita.

¶ Dico 6. Compensatio occulta, per quam creditor inscio debitore ex hujus bonis solvit sibi ipsi, in foro interno licita est, si concurrant sequentes conditiones. 1. si debitum, quo alter tibi obstringitur, sit moraliter certum, nempe velente, vel per sententiam Judicis, ut docent plerique omnes excepto Joan. Sanch. 2. si debitum sit ex iustitia, non ex charitate tantum, vel gratitudine &c. 3. si alio modo, & coram Judice, v. g. ob defectum probationis, potentiam debitoris &c. recuperare non possis debitum, vel saltem non sine magnis incommodis, expensis, jactura gratiæ &c. si tamen hanc conditionem non observes, v. g. non adeundo iustitiam, cum facile posses, communiter non censetur esse peccatum grave, quia compensans occultè nihil agis contra iustitiam commutativam, sed solum contra Leges, quæ propria auctoritate aliqui accipere alienis bonis prohibent: imò nullo modo peccas, si rem tuam si se existantem accipis à malæ fidei possessore, & quidem sine scandalo ac alieno incommodo, quia sic consuetudo jam obtinuit. 4. si accipias, quantum fieri potest, rem ejusdem speciei cum re debita, v. g. pecuniam pro pecunia, frumentum pro frumento &c. si tamen in similibus fieri nequeat commodè compensatio, erit licita in quibuscunque bonis debitoris, modo non fiat in alienis, aut debitori tantum oppignoratis, commodatis &c. licet rem ab ipso debitore tibi oppignoratam, commodatam, depositam, retinere posses in compensationem. 5. si ex compensatione non sequatur damnum alteri innocenti, v. g. cavendo, ne alius in suspicionem furti veniat; id enim Charitas exigit, si sine notabili tuo incommodo hæc suspicio vel alterius damnum evitari possit: vel ne creditoribus aliis jus prælationis habentibus præjudicetur, quod exigit iustitia. 6. si ex compensatione non oriatur damnum vel incommodum ipsi debitori, quod ex charitate vel iustitia impedire teneris: hinc cavere

debes, ne debitor erroneè putans, debitum necdum esse solutum, perseveret in peccato (supposito, quod mala fide ab ipso solutionem committi credere possis) quod esset contra charitatem: vel ne debitor ob ignorantiam compensationis factæ tibi vel tuis hæredibus præstet secundam solutionem, quod esset contra iustitiam. Unde monere teneris debitorem de extinctione debiti jam facta, vel ei insinuare, te nihil amplius exigere, debitum remittere &c. modò hac ratione non inducatur debitor ad donationem antidoralem: quam si faceret propterea, restituere eidem deberes, saltem occultè, quod donavit. Atque sub his conditionibus licitam esse compensationem occultam, docent ferè omnes excepto Henricò Gandav. & Mich. Elizalde, qui alias vocatur Antonius Cella - Dei, & probant hoc modo: qui sub dictis conditionibus occultè accipit, quod sibi certò est debitum, alio modo non obtinibile, vel non nisi tardè & difficulter, non facit alteri injuriam, nec quoad substantiam rei ipsi ablatæ, nec quoad modum: ergo licitè accipit occultè: ergo sub allatis conditionibus licita est occulta compensatio.

Oppones 1. Qui utitur occulta compensa-
tione, injuriam compensat injuriæ: est Judex in propria causa: condemnat inauditum &c. sed hæc sunt illicita. 2. In Jure Positivo prohibetur occulta compensatio; nam in c. fin. de Depos. §. l. fin. C. de Compensat. negatur depositum à creditore in compensationem debiti reineri posse: ergo est illicita. 3. qui probabiliter, vel saltem probabilius judicat, rem sibi esse debitam, vel suam, licitè sibi eam arripit: ergo ad occultam compensationem non requiritur, ut debitum sit certum. Confirmatur 1. Judex in foro externo tenetur debitum, quod datur probabilius, tibi adjudicare: ergo etiam tu in foro interno potes illud adjudicare tibi, si probabilius alter debeat, nec opus est morali certitudine. Confirmatur 2. potest satisfieri debito certo per solutionem tantum probabilem. v. g. obligationi recitandi Breviarium totum, quæ certò datur, satisfacis per impletionem incertam & probabilem, si nempe probabiliter judicas, te dixisse Tertiam & Sextam, nec teneris cum tali probabilitate satisfactionis repetere: item obligationi eliciendi dolorem supernaturalem ante absolutionem Sacramentalem, quæ certa est, satisfacis per adimpletionem probabilem & incertam, cum ordinariè nec certum esse possit, te eliciuisse dolorem supernaturalem: ergo vicissim etiam pro debito incerto & probabili tantum fieri & accipi potest solutio certa. 4. Quamvis DD. videantur universaliter exigere certitudinem debiti ad licentiam occultæ compensationis, quando tractant ex instituto de compensatione occulta, in aliis tamen locis, & in materiis particularibus aliqua admittunt, ex quibus haud obscure eruitur licentia occultæ compensationis, licet debitum non sit certum, sed tantum probabilè. Sic Granado, Less. Molin. docent, quòd ille, qui in testamento propter defectum solennitatis invalido scit, sibi esse relictum legatum, illud

illud detinere, vel, si necdum possideat, occulte possit accipere; cum tamen probabilis tantum sententia sit, ultimam voluntatem tenere in foro interno, & in conscientia debere legata ex imperfecto testamento. Sic Laym. & alii docent, Pupillos & Minores, siquid in ludo, vel alio contractu, sine licentia Tutoris vel Curatoris solverint, posse illud occulta compensatione recuperare, licet solum probabile sit, creditorem teneri ad taliter acquisita illis restituenda. Sic Haunoldus docet, eum, qui propter culpam merè Juridicam ex Lege Aquilia fuit per sententiam condemnatus, posse solutionem recuperare per occultam compensationem; cum tamen valde probabile sit, in conscientia nihil debere ab eo, cui solutum est post sententiam ex culpa merè Juridica.

44. R. ad 1. *N. Ma.* qui enim utitur occulta compensatione, utitur jure suo, adeoque injuriam non facit; neque agit Judicem, quia sibi non jus dicit in re dubia, sed solum exequitur jus aliunde liquidum. Talis compensatio est potius defensio & propulsio injuriæ, & damni injusti, alias continuandi: unde retorquetur argumentum in eo, qui se defendit, etiam defensione occuliva, contra injustum aggressorem in rebus fortunæ. Ad 2. illæ Leges respiciunt forum duntaxat externum, & compensationem publicam; vel solum stringunt, quando aliā viā obtineri facile potest debitum. Deinde ad depositum in specie reddendum specialiter se adstringit depositarius vi hujus contractus. Ad 3. *Diff. Ant.* qui judicat probabiliter probabilitate practica &c. *C. Ant.* probabilitas speculativa est circa dominium, vel existentiam debiti: probabilitas practica circa licentiam actionis, qua retinetur vel accipitur res aliena in compensationem debiti existimati: hæc probabilitas practica, quando debitum non est certum, non datur, saltem ex auctoritate Doctorum, & ex propositione 37. ab Innocentio XI. damnata, sic sonante: *famuli & famule domestice possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quantum majorem judicant salario, quod recipiunt.* Ad confirm. 1. *N. Conf.* quia ex sententia Judicis, probabiliora sequentis, non sequuntur illa incommoda, & injustarum damnificationum pericula, quæ sequerentur ex occulta compensatione, ubi tantum probabilius constat de debito. Neque homini privato concessa à Republica est potestas ad se præferendam debitori propter rationem probabilioris existimato, sicut tamen Judici est data potestas, imò mandatum judicandi secundum probabiliora, scilicet ad evitandas & finiendas lites. Deinde admitto, quod in casu, quo pro altera parte non stat simul possessio, compensatio taceita fieri licetè possit pro ratione dubii, & si æqualis probabilitas detur, quod media pars de debito existimato, & major, si sit major probabilitas, imò etiam tota res arripi possit, si ex rationibus probabilioribus moraliter certum sit, sententiam pro aliquo ferendam esse in Judicio, ex altera verò parte

causam ad Judicium deferre nimis difficile sit. Ad Confirm. 2. *Diff. Ant.* si creditor vel legator velit esse contentus solutione vel adimplatione incerta & probabili, uti contingit in allatis exemplis, idque patet ex communi consensu Doctorum, vel etiam in secundo exemplo ex impossibilitate adimplationis. *C. Ant.* si nolit esse contentus solutione probabili. *Ant. & Conf.* cum ex communi sensu DD. creditor justè sit invitatus ad ablationem certam propter debitum incertum. Ad 4. nihil est novi, quod Doctores alias optimi in materia morali propter amplitudinem rerum in casibus particularibus contradicant principiis generalibus, quæ alibi ut indubitata tradunt. Dein sæpe potest tradi doctrina aliqua generaliter, & sine contradictione aliqui casus particulares propter speciales rationes excipi. Certè occultam compensationem propter debitum incertum nullus ferè DD. in loco proprio, ubi ex instituto tractant de licentia occultæ compensationis, admittit, sed universim ac generaliter negant. Ad exempla in particulari allata R. dictis Authoribus obligationem debitum ex testamento imperfecto, aut ex contractu cum Pupillo aut Minore, vel solum ex culpa merè Juridica post sententiam restituendi in foro interno, est certam, aut ita excessivè probabilem, ut positum non nisi tenuiter tantum maneat probabile: aut iis videri adesse justas causas faciendi exceptionem in dictis casibus à doctrina alibi generaliter à se tradita: aut (quod tamen ægrè admittendum) eos sibi ipsi contrariari. Id ex responsione ad Confirm. 1. eruitur, quod in casu æqualis utrinque probabilitatis, quando neuter est in possessione, medietas existimati debiti, & plus in casu majoris probabilitatis, à compensante arripi possit, imò totum, si moraliter certum sit compensanti propter rationes probabiliores, pro se in Judicio ferendam sententiam, ex altera verò parte nimis difficile Judicem accedere.

Dico 7. Novatio propriè dicta requirit autem novandi per verba expressum, & novatum ex conjecturis præsumptum. §. 3. *Inst. tit. l. 2. quib. mod. toll. obl. l. ult. C. de Novat.* Fieri autem tripliciter potest. 1. si debitum mutetur quoad materiā, ut si loco pretii, quod debetur, subrogetur debitum mercis. 2. si mutetur quoad formam, ut si pretium, quod ex emptione debetur, convertatur in mutuum. 3. si mutetur ratione personæ. Sed hæc ultima novationis species est Delegatio, de qua Dico 8. Per Delegationem extinguitur prior obligatio respectu debitoris delegantis, & creditoris, cui delegatur novus debitor, & quidem cum omnibus accessionibus. §. 3. *Inst. tit. l. 2. C. de Nov.* producit autem nova obligatio, & actio, respectu debitoris delegati, & creditoris, nempe actio ex stipulatu, si per stipulationem, vel condictio ex moribus, si per nudum pactum facta est delegatio. Lauterb. P. Schmitt. n. 208. seq. cum delegatio sit species novationis. Neque debitor delegatus opponere contra creditorem delegantis potest illas excep-

ptiones, quibus tueri se poterat contra delegantem ipsum, v. g. exceptionem doli, S. C. Macedoniani, competentiae &c. l. 12. 19. 33. ff. de Novat. quia sibi imputare debet, quod consenserit in delegationem, & permiserit nova promissione veterem obligationem extinguere, & transmutari in aliam. Excipitur in l. 19. cit. exceptio S. C. Velleiani, ut adeo mulier in delegationem consentiens dictam exceptionem opponere valeat non minus novo quam antiquo creditori. P. Schmier n. 210. Sed habetne creditor regressum ad debitorem delegantem, si a debitore noviter delegato consequi non valeat debitum? R. non §. 3. cit. l. 3. C. de Novat. consentiendo enim in debitorem delegatum liberavit ab obligatione delegantem. Excipitur casus, quo debitor delegans expresse recipit in se periculum; vel quo creditor expresse sibi referavit regressum adversus delegantem. l. 45. §. 7. ff. Mand.

TITULUS XXIV.

De Donationibus.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Donatio, & quomodo differat à Pollicitatione.
2. Donatio quomodo dividatur.
3. In quo potius praesumitur esse donatio inter vivos, quam mortis causa.
4. Quid sit effectus donationis, tam verbalis quam realis.
5. Quamvis donare possint, vel non.
6. Quid liceat Prelatis Ecclesiasticis quoad donationes.
7. Quare res donari possint: & quid Juris, si doneatur res aliena.
8. Licet per se valeat donatio omnium bonorum, tamen ultra 500. solidos ascendens sine inscriptione apud Judicem regulariter non subsistit.
9. Quid requiratur ad donationem mortis causa.
10. Donatio inter vivos revocari nequit, nisi sit liberalis excessiva, vel inofficiosa, vel nisi donanti nascantur liberi.
11. Vel nisi superveniat ingratitudo donatarii, sed cum limitationibus.

Sciendum 1. Contractibus onerosis, ex quibus solvendi obligatio nascitur, praecipuum modum speciem contractuum gratuitorum suscipi, videlicet Donationem, si tamen contractus sit; quod verius esse existimo de illa donatione, quam secuta est traditio rei donatae, cum causam habeat, per quam à nudo pacto distinguitur contractus. Donatio autem, dicta à doni datione, & proprietatis definitur sic: est rei licite (h. e. donari non prohibita) nullo cogente & ex mera liberalitate facta collatio seu datio. Brevius: est liberalis primum bonorum alteri facta concessio. Sumitur ex l. 1. pr. ff. b. t. l. 82. ff. de R. j. consonat communis DD. cum Palao de Just. commut. d. 2. pu. l. m. 7. & P. Schmalzgrueber b. t. n. 1. qui ad eas essentiam requirunt 1. ut donans habeat potestatem & animum donandi. 2. ut hunc

animum signo externo prodat, vel talibus indicis, ex quibus merito praesumi possit. 3. ut det nullo jure cogente, seu iustitiae seu gratitudinis, sive ut res donata non aliunde sit debita. 4. ut donatio fuerit acceptata à donatario, seu ab illo, cui donatur: nam antequam alter acceptet, potius est pollicitatio, quam contractus, propter defectum consensus duorum, qui ad omnem contractum, imò & pactum, necessarius est. Interim tamen si res donetur Ecclesiae, vel causae pia, probabilius non est necessaria acceptatio donarii in ordine ad producendam obligationem, Religionis saltem, sed sufficit acceptatio DEI, quae censetur statim accedere. Id quod etiam procedit de donatione Reipublicae vel Civitatis facta ex causa, v. g. ob gratitudinem, ob reparationem incendii, ruinae &c. quod nempe ad donationem verbalem non necessaria sit acceptatio specialis, ferè t. t. ff. de Pollicitat. 5. ut res sit propria donantis; alias enim non transfertur dominium illius, sed solum conditio usufructuendi.

Sc. 2. Donationem dividi 1. in Verbalem & imperfectam, ac in Realem & perfectam: illa non involvit traditionem actualem rei donatae, nec transfert dominium, sed solum tribuit jus ad rem donatario: ista involvit traditionem, & transfert dominium, ac jus in re. 2. in Propriam, quae fit ex mera liberalitate donantis, vocaturque Gratuita; & Impropiam, quae fit ex alio motivo & causa, quam liberalitatis, v. g. ex causa remunerationis, vel titulo gratitudinis, ac dicitur Remuneratoria: vel propter nuptias: vel sub conditione: vel sub modo seu onere, v. g. ut donatarius sequatur militiam, fiat Doctor &c. at hæc donatio sub modo revocatur ad conventiones onerosas, atque ad contractus innominatos, do, ut des, vel, ut facias, & ea propter donanti non tantum conceditur actio praescriptis verbis ad compellendum donatarium, ut modum impleat, sed etià conditio causae datæ causam non secuta, qua revocatur donatio propter causam non secuta. l. 2. C. de condit. ob causam datorum. 3. in donationem inter vivos, & mortis causa. §. 1. 2. Inst. b. t. Donatio inter vivos dicitur, quae fit sine ulla mentione mortis aut mortalitatis: mortis causa, quae fit ex contemplatione mortis aut mortalitatis, seu quae fit vel ex imminenti mortis motivo, vel aliquando futuræ intuitu: dupliciter autem potest quis ratione periculi mortis imminenti donare, nempe ut res donata vel statim fiat accipientis, ea tamen conditione, ut morte non secuta donatori iterum restituatur, & sic revocari valeat: vel ut res non statim fiat accipientis, sed primum tunc quando mors actu fuerit secuta: hæc ultima donatio statim quidem tenet, sed cessante periculo, & morte non secuta, ipso jure expirat sine alia revocatione. l. 2. 3. junct. gl. ff. de mort. caus. donat.

Quæres, an in dubio praesumenda sit donatio inter vivos, vel mortis causa? R. inter vivos. Communis ex l. 27. l. 42. §. 1. ff. eod. non

Cccc

Ob-